

PETRECEREA TIMPULUI LIBER ȘI ACTIVITĂȚILE SPORTIVE ÎN CONSTANȚA ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

*dr. Răzvan Raul IVAN**

Pe vremuri, când burgada turcească abia se deștepta la viață, lucrurile se înfățișau în altfel. Casele de schimb erau niște biete dughene, cu de toate: de la săpun până la pene de pălărie și cu lire, dolari, drahme, franci, înșirate pe o sfoară ce spânzura transversal pe așa numita vitrină. Mărfurile pentru țărani și gospodăriile rurale din jurul orașului, ale marilor moșieri, mocani, cum sunt numiți, în majoritatea cazurilor, coborau până aproape de inima orașului¹. Printre ele, produsele răsăritului apropiat: podoabe, false de cele mai multe ori, dar mai ales pești proaspeți, fructele dulci și colorate și legumele cu un abur rece și pătrunzător de pământ în ele.

Era tot ce vasele descărcau în portul în care butoaiele de măslina dau un miros ranced lângă usturimea cărbunelui, parfumul de brad mort al cherestelei, și florile mari de sidef ale petrolului pe apa liniștită a bazinelor. În casele turcești, din care nou veniții încercau să-și croiască gospodăriile, rămâneau totuși ca niște umbre și parcă agățate de apucăturile trecutului. Casele acestea, din care multe se mai găsesc risipite prin oraș, mai ales pe strada Ovidiu care se mărginește deasupra portului, aveau de obicei un etaj de lemn deasupra unui altuia de zidărie. Din vechile ziduri se desprinde cu ușurință gândul și preocuparea negustorească a levantinilor: mai mult interes pentru marfă și mai puțin pentru locuință. Numai magaziile, din care câteva mai sunt și astăzi la Constanța în fața Catedralei și la Caverna și Balcic, se construiau din piatră în întregime. Casele erau dintr-un material mult mai ușor. Prin geamuri rău închise, vânturile răscoleau încăperile. Se crea astfel o atmosferă de locuință fără confort, rece și mai ales nesigură². Lumea românească aruncată aici se deprindea totuși și căpăta mai ales o înțelegere a mării și a trecutului. Câte puțin lua fiecare din firimiturile unui mormânt descoperit. Simplele lămpi de lut, circulau pretutindeni.

Erau și colecții particulare cu mult mai bogate: fiole de parfum, foi de aur pentru ochii morților și statuete de zei, tăiate într-o singură bucată de chihlimbar, împodobeau de multe ori, orgolios, tezaurele familiilor. Numai legăturile de drumuri europene, ce se înnodau iarăși în port cu vapoarele noastre, aduceau lucrurile senzaționale prin trecerea câte unui personaj important. Din amintiri de la oameni, locuri și evenimente, în jurul acestei

* Prof. dr. Liceul Teoretic „Decebal”, Constanța.

¹ P., Gr., *Punerea pietrei fundamentale!*, în „Dacia”, 15, nr.133, 27 iunie 1928.

² „*Dobrogea Jună*”, 19, nr, 21, 28 ianuarie 1925, p. 1.

Constanțe, se retrăiesc și regăsesc aici ispita cronicarului și dulceața scrisului purtat pe fire de timp și chipuri de locuri. Ca orice așezare portuară a suferit încă de la începutul existenței sale influența elementelor străine care s-au infiltrat în cadrul populației sale, Constanța fiind de altfel o întindere de pământ.

Atracția și agrementul îți ofereau posibilitatea comunicării prin climatul și efectele sale terapeutice, prin poziția sa geografică și prin viața distractivă pe care o puteai întâlni. Viața cotidiană la Constanța era plină de agremente.

O grădină publică³, care oferea posibilitatea de plimbări relaxante, precum și de vizionarea unor spectacole în aer liber, cum era gimnastul Alexander care, pe locul actual al Teatrului de Operă și Balet „Oleg Danovski”, încânta ochii spectatorilor cu reprezentații de mers pe sârmă. Promenada malului mării era locul perfect pentru plimbări plăcute prin ascultarea fanfarei⁴, care de altfel putea fi ascultată și în grădina publică. Timpul liber era valorificat în diverse moduri. În perioada sărbătorilor⁵, zile cu încărcătură religioasă, Crăciun, Paști, etc., finii mergeau la nași unde duceau diverse cadouri în conformitate cu tradiția moștenită.

Constănțenii făceau mișcare, deseori apelând la exerciții sportive, însă în stabilirea evoluției pe care îl reprezenta Constanța în raport cu trecutul ei, precum și aportul pe care îl aducea întregii țări, nu se putea trece cu ușurință peste situația în care se afla educația fizică⁶. Practicarea sportului în Constanța se diversifică prin apariția de ramuri sportive. Așa se face că, la începutul secolului al XX-lea la Primăria orașului Constanța, se înregistrase o cerere scrisă de către un grup de oameni mai înstăriți, cu scopul constituirii unei Societății de Arme și Gimnastică, solicitându-se atribuirea unui teren în Grădina Publică, unde să se construiască o sală de gimnastică, popicărie și tir, iar ca președinte să fie desemnat primarul orașului.

În aceeași perioadă membrii societății insistau pentru mutarea sediului în clădirea Cazinoului⁷. Între cele două războaie mondiale în

³Apud, Constantin Cheramidoglu, *Parcurile Constanței vechi*, op. cit., p. 14.

⁴*Idem*, *În parc fanfara cânta*, p. 16.

⁵*Idem*, *Sărbătorile de iarnă, în Constanța veche*, în Poliția Impact, anul VII, nr.100, Editată de Fundația Ordinea Publică Constanța, decembrie 2010, p. 26; *idem*, *De sărbători, iarna la Constanța*, în „Poliția Impact”, anul X, nr. 108, Editată de Fundația Ordinea Publică Constanța, decembrie 2011, p. 18.

⁶E.D. Heriot *Problema educației fizice*, în „Mișcarea Constanței”, 1, nr. 7, 17 august 1934, pp. 1 - 2.

⁷Apud, Traian Petcu, *Sportul constănțean File de istorie*, op. cit., p. 23.

privința sportului se constată o tendință de implicare a politicului. Astfel în 1919, Partidul Socialist înființa la București, cea dintâi organizație polisportivă munitorească numită „*Prietenii Naturii*”, urmată de filiale în toată țara. Clubul „*Prietenii Naturii*”, la Constanța a fost înființat în 1923. În cadrul acestui club, se practica fotbalul și boxul. Pentru început, clubul avea 50 de membrii activi.

Sediul clubului era pe strada I. Bolintineanu nr. 27, președinte fiind Haralamb Iacob. Un alt sport, tenisul de câmp apare la Constanța, la începutul secolului al XX-lea din necesitatea de a oferi vizitatorilor posibilitatea de a-și petrece timpul liber într-un mod cât mai plăcut. Practic, o chestiune de divertisment. Tenis Club, a fost înființat în 1919, iar în cadrul său se practica numai tenisul. Clubul avea doar 56 de membri. Sediul se afla în Biroul Serviciului Port Maritim. Președinte era inginerul Petre Mocanu, iar vicepreședinte Vasile Belu. Primaria închiria un spațiu de teren viran de pe Bulevardul Mamaia, azi Universitatea „*Ovidius*”, între proprietățile Gh. Zotu și Zahariov, spațiul aparținând proprietarei Elophia Gh. Lusi⁸.

După doar câțiva ani de la apariție, în Constanța existau 10 terenuri de sport, dintre care amintim pe cel de la Liceul „*Mircea cel Bătrân*” și Parcul Public, jos în port, astăzi fiind spațiu de depozitare a cherestelei, pe fostele terenuri de tenis de câmp ce aparțineau asociației sportive P.C.A. Practicarea tenisului de câmp se făcea de către majoritatea oamenilor înstăriți și ofițeri, ale căror ordonanțe le strângeau mingiile, rareori, le venea rândul și prin învoirea ofițerilor, de curiozitate, să pună și ei mâna pe o rachetă și pe minge, pentru a deveni astfel, din culegători de mingii, jucători⁹. Asociația Sportivă Cercul Militar, a fost înființat în 1923, unde se practica tenisul. Asociația avea 15 membrii cotizanți.

Sediul asociației era în cadrul clădirii Cercului Militar. Președinte a fost Colonelul Bărbulescu, comandantul Regimentului 34 Infanterie.¹⁰ Fotbalul își face loc rapid datorită simpatiei pe care numeroși tineri o nutreau pentru practicarea acestui sport. În Constanța apar noi echipe de fotbal. O serie de tineri, dintre care unii vilegiaturiști, alții pentru stagiul militar au pus bazele primei asociații sportive numită „*Sportiva*”. Aceasta practica în principal fotbalul. Pornindu-se de la joaca unor copii de liceu care alergau după o minge și din entuziasmul acestora a rezultat înființarea

^{8***} În legătură cu terenurile sportive din Constanța, în „*Monitorul Comunal*” 5, nr. 15, 1932, pp. 11 - 13.

⁹Apud, Traian Petcu, *Ibidem*, p. 24.

¹⁰*Ibidem*, p. 33.

unor asociații sportive, precum „Victoria”, „Elpis”, „Sparta”¹¹ „Unirea” și echipa Liceului „Mircea cel Bătrân”. Meciurile erau atât de disputate, încât de multe ori se terminau cu certuri, bătăi și chiar părăsirea terenului.

În 1919 se înființa echipa „Izvor” revendicată în 1920 de comunitatea bulgară dobrogeană, numindu-se apoi, „Slavia”. Asociația Sportivă „Săgeata” înființată în 1920 de către 10 elevi de liceu de la Școala Superioară de Comerț, avea secții de fotbal și canotaj. Numărul membrilor era de 90, dintre care 11 fondatori și 79 activi. Sediul asociației era pe strada I. Grădișteanu, nr. 57. Președinte al clubului a fost inginerul Stoienescu-Dunăre. Doi ani mai târziu a luat ființă prima echipă portuară, numită „Tricolor”, filială a clubului bucureștean cu același nume, avându-l, ca fondator pe Tase Protopopescu, cel dintâi constănțean selectat în lotul național¹².

A fost înființat în 1922, de un grup de elevi de liceu din fosta Societate Sportivă „Diana”. Sediul clubului era pe strada Lascăr Catargiu. Președinte de onoare a fost N. Constantinescu Pană¹³. În acest club se practica fotbalul și tenisul.

În cadrul jocului de miuță, prima echipă a clubului a cucerit cupa „Radu Sinezia”. Clubul avea 90 de membrii, din care 15 membrii fondatori și 70 activi. Pe tabloul constănțean mai apar și alte echipe, dintre care amintim pe: „Artiv” (Vulturul) al comunității armene din Constanța care a fost înființat în luna februarie a anului 1922, iar în același an, la 22 iulie, fuzionează cu filiala 37 a Cercetașilor Uniunii Armene de Educație Fizică. În acest club se practica fotbalul și atletismul. Clubul avea 90 de membrii, printre care 18 fondatori și 65 activi și 7 onorifici. Sediul clubului era pe strada D. Sturdza nr. 2, președinte fiind V. Ovanezian, iar președinte de onoare era Djilvian Altunian, consulul Republicii Armene¹⁴.

Comunitatea iudaică înființează „Macabii” în 1922, afiliată la F.S.S.R. (Federația Societăților de Sport din România) - Piața Independenței nr. 23, etaj 1. În 1923, apare o a doua echipă portuară, „Venus”, cu sediul pe strada General Manu nr. 4, filială a clubului bucureștean.

În 1925 prima echipă a clubului disputa o partidă de fotbal la Călărași, iar echipa a II-a pleca la Cavarna. Activitatea sportivă era

¹¹*** O nouă asociație sportivă la Constanța „Sparta”, în „Dobrogea Jună”, 23, nr. 254, 23 noiembrie 1927, p. 1.

¹²Elena Frîncu, Claudiu Contevici, *Două milenii și jumătate de sport în Dobrogea (reper istorice, prezent, perspectivă)*, în *Dobrogea 1878 - 2008*, coord. Prof. Univ. Dr. Valentin Ciorbea, Editura Ex Ponto, Constanța, 2008, p. 687.

¹³*Ibidem*, p. 14.

¹⁴Apud, Traian Petcu, *Ibidem*, p. 31.

menținută de către cei 50 de membrii, majoritatea negustori importanți din oraș, toți cu cotizația plătită la zi. Sediul clubului era pe strada General Manu nr. 4¹⁵. Președinte era G. Tănăsescu, iar președinte de onoare era Al Vidopol.

În 1927 apărea Asociația Sportivă Marina Militară, condusă de Petre Țarcu, apoi apar echipele Chiazim, ale etniei turco-tătare din Piața Griviței (1928), CFR (echipa atelierelor Palas, în 1929), SPM (Serviciul Porturilor Maritime), Concordia și Astra (ambele ale companiilor petroliere), Rm comit (cartierul Coiciu), Unirea, Triumf, Flaga (comunitatea albaneză), Macabi (comunitatea evreilor), toate înființate în 1930¹⁶. Aceste echipe aveau nevoie de bani pentru echipament, dar și pentru a suporta costurile participării în competiții¹⁷. Astfel că, începuseră să se desfășoare meciuri de fotbal, cum ar fi între clubul Elpis (tricouri negre) și clubul Săgeata, terminat la egalitate. Printre alte echipe regăsim Clubul Victoria, reînființat în 1920.

Este unul din primele cluburi reînființate, ele existând încă din 1913. În acest club se practica doar fotbalul. Echipa este deținătoarea Cupei „N. Razis” pe anul 1924. Clubul avea 85 de membrii, din care 15 membrii fondatori și 70 activi. Sediul clubului se afla pe strada Traian, la sediul comandamentului Cohortei Ovidiu¹⁸. Funcția de președinte era deținută de avocatul Dan Alecu. În ziua de 29 martie 1934, Comisia Interimară aproba să pună la dispoziția Clubului Sportiv „Victoria” pe o perioadă de cinci ani în mod provizoriu, terenul proprietatea Municipiului Constanța în suprafață de 10.260 m.p. cuprins între străzile Flămânda, Banatului, Carol și Regimentul 18 Obuziere, plus o porțiune în suprafață de 2.240 m.p. la dispoziția școlii de meserii¹⁹. De altfel, Președintele Niculae Gaia declara în scris că va renunța la acest teren atunci când municipalitatea va avea nevoie pentru desăvârșirea planului edilitar.

În 1925 pe terenul sportiv din port se desfășura competiția pentru câștigarea Cupei „N.D. Razis”, dar se întocmea și un program al meciurilor disputate cu ocazia Sărbătorilor Pascale. Astfel că, în prima zi nu se desfășura nici un meci. A doua și a treia zi dimineața aveau loc meciurile dintre „Artziv” și „Tricolor junior”, arbitrat de Semovici, iar după-amiază se desfășura partida între „Victoria II” și „Elpis II”, arbitrat de Buluk.

¹⁵S.J.A.N.C., Fond Primăria Constanța (1878 - 1950), dosar 27/1934, f. 16.

¹⁶Apud, Elena Frîncu, *op. cit.*, p. 68.

¹⁷L.C., *Sportul la Constanța*, în „Liberalul Constanței”, 9, nr. 10, 25 mai 1925, p. 1.

¹⁸N. Negulescu, *Începutul cercetășiei la Constanța/recenzie/*, în „Voința Dobrogei”, 4, nr. 21, 19 august 1934, p. 4.

¹⁹ S.J.A.N.C., Fond Primăria Constanța (1878-1950), dosar 27/1934, f. 1.

Ultimul meci era între o echipă alcătuită din cei mai buni jucători ai oraşului Constanţa şi echipa Liceului „*Mircea cel Bătrân*”, arbitrat de Căpăţână. A treia zi se disputau partide combinate în vederea selecţionării jucătorilor între echipele „*Elpis-Victoria-Tricolorul-Săgeata*” pentru formarea reprezentativei oraşului. De asemenea se disputa partida dintre studenţi şi echipa Liceului „*Mircea cel Bătrân*”²⁰.

La 12 aprilie 1925 se organiza o competiţie la care au participat patru echipe de fotbal: „*Elpis*” (tricouri negre), „*Săgeata*” (roşu-negru), „*Victoria*” (negru-verde) şi „*Tricolorul*” (albastru). Dacă rezultatul meciului dintre „*Elpis*” şi „*Săgeata*” a fost nul, fiind arbitrat de Mayor, în meciul disputat între „*Victoria*” şi „*Tricolorul*”, scorul a fost 2-0. Golurile celor de la „*Victoria*” au fost marcate de Vidi şi Vulcan al căror echipament era de culoare negru-verde, arbitrat de Paulini²¹. Fotbaliştii de la clubul „*Tricolorul*” purtau tricouri albastre.

Clubul Elpis, al comunităţii greceşti din Constanţa şi din împrejurimi este unul din cluburile vechi ale oraşului, înfiinţat în 1914 şi reînfiinţat în 1923, având activitate continuă. În acest club, se practica fotbalul, baschetul, tenisul şi atletismul. Clubul avea 85 de membri, iar sediul se afla pe strada AL. Lahovary. Preşedinte era Al Patras, iar preşedinte de onoare, Adamide, consul elen. Pe Dunăre sau pe malul mării nu puteau lipsi întrecerile de canotaj şi yachting.

În oraşul Constanţa, primele semne de manifestare a nataţiei sunt şi apar în documentele vremii în anul 1918. La început nataţia se practica în cadrul Sărbătorilor Marinăreşti, de Ziua Marinei, pe 15 august.

Concursurile se desfăşurau la Cazinou şi Far, în prezenţa autorităţilor militare şi civile locale, amiralitatea şi comandamentul Marinei. Organizator era Divizia de Mare. În dimineaţa zilei de 15 august, concursurile erau rezervate pentru militari, iar după-amiază pentru civili. Distanţele erau aceleaşi: 100 metri - înot voinicesc, ştafete 4x100 metri, fond-2000 metri, pe distanţa Cazino-Far, apoi se continua cu serbări distractive²² de apă: furatul miresei, răpirea furcii lui Neptun, sărituri de pe trambuline confecţionate de pe punţile vaselor militare şi de pe vârful catargelor vapoarelor. În 1921 la 24 aprilie se înfiinţează Yacht Club Român²³, în cadrul căruia se practica nataţia şi canotajul. Clubul avea un preşedinte de onoare şi unul activ. Sediul acestui club era amplasat în Piaţa Independenţei nr. 6.

²⁰Apud „Sportul Dobrogean”, *Ibidem*, p. 2.

²¹*Ibidem*, p. 1.

²²S.J.A.N.C., Fond Primăria Constanţa (1878 - 1950), dosar 18/1918, f. 70;

²³*** *Port pescăresc şi yachting la Constanţa*, în „Dacia”, 24, nr. 6, 7 martie 1937, p. 1.

În acest club se practicau sporturile nautice, yachting, canotaj, natație, regate, polo. Funcția de președinte era deținută de Comandantul Marinei. Organizația de cercetași²⁴ avea ca scop pregătirea elevilor în spirit militar și era împărțită pe cohorte. Printre cele dintâi cohorte care s-au înființat în țara noastră, a fost și cea din Constanța, care purta numele poetului Ovidius. Bazele organizației s-au pus în octombrie 1914, iar comandantul său era N. Constantinescu - Pană, primul profesor de educație fizică de după Primul Război Mondial.

În această cohortă, activitatea sportivă se desfășura sub forma serbărilor cultural-sportive cu elevii, întreceri atletice de iuțea și rezistență, ștafete, trasul la țintă cu minge umplută cu iarbă de mare sau „*cine aruncă mai departe*”²⁵. În 1926, la Constanța se organizează un concurs de natație pe Marea Neagră, distanța fiind delimitată cu bărci marine. S-a înotat pe distanța de două mii marine (o milă marină=1.852 m). Concursul a fost câștigat de Gheorghe Vălmărescu, timpul său fiind de 1 oră și 5 minute.

În 1927, concursul de natație se desfășoară între Cazinou și Far, pe o distanță de o milă marină²⁶. Din cei șapte concurenți care au pornit înot, primul sosit a fost Dumitru Dumitrescu cu un timp de 33 de minute. În perioada anilor 1930 - 1935 prin prezența în Constanța și stabilirea unui instructor, fost maistru de marină, care preda înotul, cu pregătire fizică generală în cadrul Cursurilor de Pregătire Fizică Militară, a fost încadrat ca profesor de educație fizică, la Liceul „*Mircea cel Bătrân*”, Theodor Spînu, fost campion de maraton nautic pe Dunăre, care prin pasiunea și priceperea sa, a dezvoltat natația ca activitate sportivă de masă în școli, în rândul cercetașilor, a jamboreelor de pe malul mării, instalate la Mamaia și Mamaia Sat, cât și în rândul elevilor care participau în tabere școlare²⁷. În 1937 apare Clubul Marina Constanța, și alături de Liga Națională a României se afiliază la Federația Română a Sporturilor Nautice. Campionatele Naționale se organizează în 1937 și 1938, la Constanța. Este momentul când gazdele câștigă mai multe probe: 8+1 (echipajul distrugătorului „*Maria*”) 2+1 (Flotila hidroaviației), bărci militare (distrugătorul „*Ferdinand*”), șalupă cu motor (Nicolae Ștefănescu), kaiac - 2 (Străjerii Constanța). La Constanța, se organizează în 1938 și prima regată internațională de yachting, între echipele României și Greciei²⁸.

²⁴*** *O tabără cerșetășească la Tăbăcăria*, în „*Dacia*”, 16, nr. 141, 18 iulie 1929, p. 1.

²⁵*Ibidem*, p. 32.

²⁶Apud, Traian Petcu, *op. cit.*, p. 25.

²⁷*Ibidem*, p. 29.

²⁸Apud, Elena Frâncu, *op. cit.*, p. 689.

La Campionatele Militare din 1939, din partea orașului Constanța, participă Nicușor Dumitrescu (devenit ulterior conferențiar universitar la ICF București), la proba de 100 metri, liber²⁹. Clubul Marina pregătește atât viitori ostași, cât și ofițeri. Acestora li se predau ore de natație după programa de studiu, alcătuiindu-se astfel prima programă de înot la Marina Club din Constanța de către maistrul-profesor Theodor Spînu. Sub această formă de predare a înotului pe linie militară, în cadrul orelor libere de antrenament, se făcea o selecție a celor mai buni înotători, ale căror rezultate se publicau, pentru a fi cunoscute de constănțeni, în revista Liga Navală Română. De asemenea, înotătorii militari care câștigau, puteau primii permisii, ceea ce constituia un plus de motivație.

Concursurile se efectuau la Mamaia, atât pentru militari, cât și pentru civili (elevi aflați în tabere școlare, elevi aflați în vacanță), la locul numit Salvamar³⁰ sau cum i se mai spunea Casa Vapor, unde se făcea în prealabil o pregătire a lecției de înot pe uscat, după care se trecea la învățarea și perfecționarea înotului în bazin de scândură căptușit regulamentar de 50 de metri, 6 culoare delimitate cu frânghie pescărească.

Un sport popular era oina. Sportul național s-a practicat încă din primii ani ai secolului XX, dar abia din 1931 avem informații oficiale: echipa Regimentului 2 Grăniceri Cernavodă se clasează prima la Olimpiada Grănicerilor, la București³¹. O altă ramură sportivă care se practica era boxul mai mult de către muncitorii din port, marinari, de acei oameni a căror muncă presupunea multă forță, putere, așa cum erau hamalii de port, căruțașii, docherii etc. Din această categorie de oameni, apare numele boxerului Vasile Baciuc, care, în 1923, la 22 decembrie, se deplasează la București, pentru a participa la o Gală de Box, care se desfășura în sala Societății Sportului Românesc din strada Clemenceanu nr. 6.

La această gală, aproximativ 300 de spectatori au venit să vadă luptele dintre boxeri. Constanțeanul Vasile Baciuc l-a întâlnit pe Titi Dîrlău, la categoria 66 kg, pe durata a 4 reprize a câte 3 minute, pauza între reprize fiind de 1 minut. Victoria a fost de partea lui Vasile Baciuc. Boxul începe să fie o preocupare de interes material. La 1 mai 1923, se înființează o secție de box cu numele de Boxing Club. Avea 105 membrii, dintre care 15 fondatori și 90 activi. Sediul clubului era pe strada Traian nr. 28. Președinte era Berdeli, iar președinte de onoare era N. Constantinescu-Pană.

În dimineața zilei de 18 mai 1924, pentru promovarea boxului în provincie, reprezentanții Secției de Box a Societății de Arme și Gimnastică

²⁹*Ibidem*, p. 30.

³⁰*Ibidem*, p. 31.

³¹Apud, Elena Frâncu, *op. cit.*, p. 690.

din București se deplasează, la Constanța, unde în cadrul reuniunii pugilistice, iau parte și boxeri amatori din orașele Galați și Constanța³². Reuniunea de box, de la care nu au lipsit nici campionii României s-a desfășurat la „*Arena Grand*” pe locul unde mai târziu, s-a ridicat sediul clubului „*Farul*”. Din partea Boxing Club Constanța, au participat Panait Teodoriadi, Traian Constantinescu, Niki Atanasiu și Gheorghe Dan. Există și o filială a Clubului Venus din București, cu secție de box la Constanța. Participanții au fost Vasile Baciș și Stavru Mira. Pe „*Arena Grand*”, se desfășurau multe întâlniri de box amator, anual. Într-una dintre aceste partide de box din 1924, Vasile Baciș l-a întâlnit pe Minur, campionul Turciei, la categoria semi-grea, victoria revenindu-i constănțeanului.

Asemenea manifestații pugilistice, prin care se făcea o frumoasă promovare, au atras cât mai mulți tineri cu mânuși³³. Boxing Club Constanța organizează gale de box și în 1925, pe „*Arena Grand*”, unde, printre participanți, s-a aflat din nou Vasile Baciș, pretendent la titlul de campion al României. În perioada 1926 - 1930, asociațiile sportive cu filiale de box organizează turnee de box, la București, Brăila, Galați, pentru promovarea boxului, sub formă de exhibiții în grădini publice³⁴. Din afișele vremii, se pot observa condițiile de deplasare, valoarea boxerilor care se întâlnesc în diferite reuniuni în orașul Constanța, cât și în deplasări. În aceste condiții organizatorice și tehnice, în cadrul asociațiilor și cluburilor sportive, boxul se extinde ca un sport profesionist și foarte puțin ca activitate de masă. Dintre sălile de box din acea vreme, se pot aminti sala de box Portul (era sub patronajul primăriei), sala clubului Boxing, apoi sala Liceului de Băieți (sala de sport)³⁵.

Din studiul documentelor istorice, în legătură cu activitatea sportivă în trecutul îndepărtat sau apropiat, reiese continuitatea acestuia, indiferent de gradul de organizare material. De asemenea, sunt de subliniat, valorile tehnice ale rezultatelor, atitudinea pozitivă, dar și interesul conducătorilor care se ocupau de această activitate, patronată și cu interese materiale. Nașterea, respectiv formarea activității sportive pe meleagul constănțean a avut, ca pretutendeni, un caracter de recreere, practicat de plăcere.

Practicarea exercițiilor fizice, a jocurilor, ca formă distractivă, se făcea în timpul liber. Întreaga activitate sportivă constănțeană era prinsă în presa locală prin ziarul „*Sportul Dobrogean*” (vezi anexa nr. 81), organ ilustrat al mișcării sportive din Dobrogea, redacția și administrația în

³²*Ibidem*, p. 33.

³³*Ibidem*, p. 34.

³⁴*Ibidem*, p. 35.

³⁵*Ibidem*, p. 37.

Constanța se afla pe str. General Manu nr. 4³⁶. La 24 mai 1925 la inițiativa acestui organ de presă sportivă se va organiza o cursă de ciclism pe traseul Constanța-Techirghiol.

Din Constanța s-a înscris M. Papasian, care s-a clasat pe locul nouă, dar și alți constănțeni, precum: Gh. Stănciulescu, A. Xantopol, Lecca, Mircea, Tașcu Țovâr, frații Arșug și Kirkor Șirinian, primul fiind membru în clubul sportiv „*Tricolorul*”, iar al doilea la clubul sportiv „*Artziv*”³⁷. Un incident surprins de presa sportivă locală este când s-a întrunit comisia de fotbal pentru sancționarea unor derapaje ale jucătorului P. Leon, component al echipei „*Macabii*” care se purtase brutal în timpul desfășurării unui meci și căruia i se va da doar un avertisment. Cluburilor „*Tricolorul*”, „*Victoria*”, „*Venus*” și „*Mercur*” li se va aplica câte o sancțiune în valoare de 100 de lei pentru neprezentarea listei de jucători³⁸.

Oraș cu deschidere la mare, Constanța devenea un bun prilej și motiv pentru iubitorii pescuitului. Doar de puțină vreme, sportul și practicarea acestuia începea să prindă rădăcini. În afară de tranzacțiile comerciale, efectuate prin „geambași” cu negustorii care contractau caii de rasă dobrogeană, orașul era vizitat în timpul sezonului de vară, la „Băile de Mare”, care solicita diverse forme de distracție, plimbări cu cai sau vizionări de concursuri hipice. Drept urmare, printre alte forme cultural-distractive, primăria orașului Constanța a completat distracția vizitatorilor prin organizarea curselor de cai, la marginea comunei Anadalchioi³⁹, astăzi Tomis III și Tomis Nord. În baza dezvoltării hipismului pentru a crește în bune condiții caii de rasă dobrogeană, s-au construit⁴⁰ primele grajduri cu îngrijitori. În 1926, la 25 aprilie se reînființa Societatea Haptică Dobrogeană⁴¹, al cărui președinte a fost Generalul Comănescu, Comandantul Brigăzii XIII Cavalerie. Societatea beneficia de un fond și avea ca scop continuarea îmbunătățirii rasei cailor dobrogeni. De asemenea avea un statut de conducere, fiind persoană juridică. Ea era susținută

³⁶ S.J.A.N.C., Fond Primăria Constanța (1878 - 1950), 14/1926, f. 43.

³⁷*Ibidem*, f. 44.

³⁸ ****Sportul Dobrogean* (organ al mișcării sportive din Dobrogea), anul I, nr. 3, 1925, p. 2.

³⁹*** *Alergările de cai de la Anadolchioi*, în „Marea Neagră”, 1, nr. 178, 12 aprilie 1924, p. 2; vezi, *Expoziția de animale la Anadalchioi*, în „Marea Neagră”, 1, nr.172, 6 aprilie 1924, p. 3.

⁴⁰****Expoziția de animale la Anadalchioi*, în „Dobrogea Jună”, 19, nr. 126, 6 iunie 1925, p. 1.

⁴¹*** *Lăudabila activitate a Societății „Hapica Dobrogeană”*, în „Dacia”, 20, nr. 62, 14 iulie 1933, p. 4.

material de Primăria Constanța⁴² și Ministerul Agriculturii și Domeniilor. În afara concursurilor oficiale cu premii pentru propaganda și renașterea acestui sport popular, la sate, se organizau concursuri sătești populare pe distanțe diferite cu caii flăcăilor. Hipismul era motivat de scopul expunerii în cadrul manifestărilor organizate, a cailor și vitelor, toate acestea cu interes comercial. Prin exportul oilor în țară și în străinătate, și vânzarea lânii, se dădea acot pentru cumpărarea cailor de rasă dobrogeană. Concursurile se organizau de două ori pe an: primăvara și toamna, de obicei în timpul sărbătorilor țărănești, așa zise bâlciuri. Dacă la început, concursurile se desfășurau în Anadalchioi, extinderea orașului determină mutarea la Valul Traian⁴³.

Hipismul dobrogean a fost una din cele mai populare activități sportive din Dobrogea și întrucât necesita cheltuieli materiale de întreținere, a determinat organizarea de trageri de loterie. Au urmat măsurătorile teritoriale ale suprafețelor de pământ agricol, iar suprafața hipodromului de la Valul Traian, va aparține suburbiei Palas CFR, care aparținea de orașul Constanța.

Astfel, apare Hipodromul Palas, din păcate astăzi, nu mai există, sub patronajul primarului Constanței Nicolae Mărgărit (septembrie 1927 - noiembrie 1928), care organiza concursuri hipice pe categorii de vârstă a cailor, pe distanțe diferite, cu premii cuprinse între 10.000 și 50.000 de lei, iar altele de 6.000 - 10.000 de lei⁴⁴. În perioada 1928-1930, hipismul cunoaște o mare dezvoltare, atât la sate, cât și în orașul Constanța, unde pe Hipodromul Palas, anual se organizau peste 30 de concursuri hipice. În 1931, prin existența Regimentului 9 Cavalerie, se amenaja un loc special unde se dresau sau se antrenau caii, aici se învăța călăria, probele hipice continuându-se și pe terenul de fotbal, astăzi pe acest teren se află Spitalul Județean Constanța. Interesant este faptul că, între probele hipice, se desfășurau probe de atletism, precum alergări de viteză (100 m), alergări de viteză mai lungă (400 m), unde se ofereau bani: Premiul I - 300 de lei; Premiul II - 200 de lei și Premiul III - 100 de lei.

⁴²*** *Expoziția de animale și alergările de cai de la Constanța*, în „Marea Neagră”, 2, nr. 227, 27 mai 1925, p. 3.

⁴³ Constantin Cheramidoglu, *La Hipodrom... în Constanța veche*, în „Poliția Impact”, anul VII, nr. 98, Editată de Fundația Ordinea Publică Constanța, februarie 2011, p. 19.

⁴⁴ Ax. Poni, *Întreceri și curse*, în *Dacia*, 14, nr. 132, 19 iunie 1927, p. 1; Premiile erau următoarele: Premiul Călărașilor (distanța 2.400 m); Premiul Grănicer (cursă cu obstacole, 6 garduri cu înălțimea de 1,20 m) rezervat ofițerilor, care plăteau o taxă de participare de 80 de lei; Premiul Camerei Agricole de Comerț Constanța (distanța de 2.400 m); Premiul Societății Hipice Dobrogene (distanța 1.500 m); Premiul Mamaia; Premiul Techirghiol; Premiul Ovidiu.

Uneori, tot între probele hipice, aveau loc și meciuri de fotbal⁴⁵, între echipele „Săgeata”, și a Liceului „Mihai Eminescu”. În 1934, la Constanța s-a organizat Concursul Micii Antante, iar în 1938 Campionatul Calului de Arme⁴⁶. În 1935 apar concursurile hipice cu căruțe trase de cai. Distanțele probelor hipice se fac concomitent. Începând din 1941, când România intră în război împotriva Uniunii Sovietice, hipismul devine o ramură de sport publică.

Pe hipodromurile din Mamaia, Constanța, Anadalchioi, Palas și Mangalia aveau loc, anual, competiții. Comunitatea turco-tătară practica și încuraja concursurile de küreş. Trebuie menționat că la clubul AS Constanța, în 1940 era o secție de atletism unde activau 6 sportivi, dar se merită adusă în atenție și performanța obținută la tenis de masă de Teodor Economu (Elpis) care s-a clasat pe locul al II - lea la Campionatul Național. Până în 1940, orașul avea 10 echipe de volei: Liceul „Mircea cel Bătrân” (2 echipe de băieți), Liceul Elen (2 de băieți și 1 de fete), Liceul Industrial, Liceul Comercial (1 de băieți și 1 de fete), Liceul Teoretic de Fete, Unitatea Militară Tăbăcărie⁴⁷.

Cu toate intențiile și implicările iubitorilor de sport, aceștia au întâmpinat greutăți datorate lipsei de baze sportive, bani și personal specializat. În afara acestor cluburi se înființau și altele, însă din lipsă de fonduri acestea se dizolvau rapid. Întreținerea acestor cluburi se făcea prin contribuția membrilor. Sportul era o binefacere socială întrucât înseamnă disciplină și prin ea obișnuința efortului care formează voința⁴⁸. Iubitorii sportului cu undița puteau găsi în apa mării, guvizi și stavride. Activitățile „extenuante”, îi îndreptau pentru relaxare spre Café Bulevard, proprietar D. Popovici, situată pe Bulevardul Elisabeta colț cu Bulevardul P.P. Carp, în dreapta Catedralei, unde puteau să bea o bere, o cafea stând la un grătar și ascultând lăutarii⁴⁹, având în fața ochilor o priveliște minunată a mării. Partea feminină avea alte preocupări, cum era vizitarea magazinelor de modă⁵⁰ și gustarea unei prăjituri bune la cofetărie. În Constanța se putea

⁴⁵ Constantin Cheramidoglu, *La stadion, în Constanța veche*, în „Poliția Impact”, anul XI, nr. 109, Editată de Fundația Ordinea Publică Constanța, ianuarie 2012, p. 16.

⁴⁶ Apud, Elena Frâncu, *op. cit.*, p. 691.

⁴⁷ Apud, Elena Frâncu, *op. cit.*, p. 691.

⁴⁸*** *Sportul Dobrogean* (organ al mișcării sportive din Dobrogea), anul I, nr. 1, 1925, p. 2.

⁴⁹ Apud, Constantin Cheramidoglu, *Lăutarii Constanței veche*, în „Poliția Impact”, anul XII, nr. 136, Editată de Fundația Ordinea Publică Constanța, martie 2014, p. 20.

⁵⁰ Ax Poni, *În jurul modei*, în „Dacia”, 14, nr. 96, 4 mai 1927, p.1; *Idem, Femeile de azi*, în Dacia, 15, nr. 127, 20 iunie 1928, p. 1.

mânca ceva dulce și bun la cofetării, precum: Braseria Bristol din Piața Independenței, Cofetăria Regală din strada Carol nr. 50, sau Cofetăria Pariziană situată în Piața Independenței⁵¹. Cei care se ridicau în rândul intelectualilor mergeau la teatru pentru spectacole și reprezentații de succes. Constanța deținea 4 săli de teatru. Una se găsea în Cazinoul Comunal, dotat cu o sală cu un decor splendid, cu două rânduri de loji, o scenă mare și cu o capacitate de 750 de locuri. În timpul verii aici aveau loc concerte și seri teatrale.

O altă sală era a comunității grecești, „*Elpis*”⁵², situată în strada Al. Lahovari. Clădirea a fost construită special pentru concerte și reprezentații de teatru, aici concertând și George Enescu. Cu o scenă mare și bogată, sala avea două rânduri de loji, cu o capacitate de 600 de locuri. Toate trupele mari de teatru din București își făceau debutul în această sală. Pe strada D. A. Sturza, se putea vedea sala „*Izvor*”, a comunității bulgare ce deținea o sală fără loji și o scenă mică. Aici nu se dădeau decât baluri și serbări. Comunitatea armeană avea sala „*Arax*” situată pe strada I.C. Brătianu. Sala nu beneficia, nici de loji, nici de scenă. Aici nu se dădeau decât baluri și serbări⁵³.

În 1927 se construiește Teatrul „*Tranulis*”⁵⁴, care trebuia să exprime ideea românească a unei instituții de cultură. Terenul donat de primărie era locul viran de pe Bulevardul Ferdinand colț cu strada Mihai Viteazul. Nici cinematografele nu erau trecute cu vederea.

Astfel că în Constanța, cei care doreau să vadă un film puteau să meargă la „*Arena Grand*” de pe Bulevardul Ferdinand, la „*Elite*”, pe același bulevard, la „*Tomis*” de pe strada Carol sau la „*Trianon*” de pe strada D. A. Sturza. Cinematografele erau împărțite pe categorii, iar prețul biletului era și el diferit. Unii dintre intelectualii orașului obișnuiau să citească ziarul, dimineața la cafea. Aceștia citeau ziare cotidiene, precum „*Dacia*”, „*Dobrogea Jună*” și „*Marea Neagră*”, săptămânale, „*Strălucitorul*”, ocazionale „*Glasul Dobrogei*”, lunare „*Dobrogea Economică*”, bi-lunare „*Tomisul*”, și anuale „*Analele Dobrogei*”. Scriitorii și artiștii se întâlneau în cafenelele din Piața Independenței. Restaurantele erau o opțiune pentru cei care doreau să ia masa cu prietenii sau familia, să asculte muzică și să discute diferitele probleme ale urbei. În Constanța existau restaurante de lux frecventate de oameni politici, unde consumau

⁵¹ Apud, Th. Ionescu, I. N., Duployen, *op. cit.* p.195.

⁵²*** *Construirea Teatrului Comunal din Constanța*, în „*Dacia*”, 12, nr.5, 10 ian. 1925, p.1;

⁵³Apud, Th. Ionescu, I. N., Duployen *Ibidem*, p. 37.

⁵⁴I.N.D., *Un teatru românesc la Constanța*, în „*Marea Neagră*”, 4, nr. 41-42, 2 iunie 1927, p. 2.

vinuri Pietroasa-Drăgășani, „Steluța” și „Bordeuax”⁵⁵. În zona mărginașă a orașului, cârciumile se transformau în locurile unde oamenii de obicei, petreceau sâmbăta seara până duminica dimineată. Cârciumile frecventate de constănțeni erau: „Cârciuma Națională” de pe strada Mangaliei, „Abramescu”, „Capato”, etc. Constanțenii independent de evenimentele derulate își continuau viața socială într-un ritm care să le ofere confort, au practicat sportul, s-au bucurat de plăcerile oferite de cârciumi, restaurante, cinematografe, menținând cât s-a putut echilibrul cultural.

***LEISURE AND SPORTS ACTIVITIES IN
CONSTANȚA IN THE INTERWAR PERIOD***

-abstract-

Key Words: Constanta, Interwar period, leisure, entertainment.

In the first decades of the beginning of the 20th century, those who wanted to find a place to relax and spend their free time could find it in Constanta. The Sundays of the port have a unique charm, man seems to disappear. The free material, transformed or not, lives on. The barn lives with its warm, stinging breath of wheat; the fine, greasy dust of coal lives, the curling iron of the heavy pot belly sheets, caressed by green water, lives. There are cards, on stone, left by great black vessels, written at night between two pipes and a song, by a sailor's hand slipped between quay and copse, carried by who knows what thought.

⁵⁵Apud, Th. Ionescu, I. N., Duployen, *Ibidem*, p. 40.